

Večeras na repertoaru
Pozorišna laboratorija „Sfumato“, Sofija, Bugarska
Po komadu Hajnera Milera
FILOKTETOVA RANA
Režija Boris Krastev

Scenografija i multimedija: Gergana Lazarova Rankal,
Jana Vasileva, Rosika Grunčarova
Muzika: Karolina Kojnova

Igraju:
Neoptelem: Atanas Petkov
Filoktet: Dejan Žekov
Odisej: Ivan Nikolov

O PREDSTAVI

Filoktetova rana je projekat inspirisan komadom Hajnera Milera i prati njegovu predstavu Filoktet. Predstava pokušava da poveže savremene političke duhove, uključujući koncepte postistine, lažnih vesti i debate o migrantskoj krizi u celoj Evropi sa mitom o drevnom heroju - Filoktetu. Projekat pokušava, kroz fizički vrlo intenzivan performans, da pronađe i predstavi pokušaj svakog glumca da, koristeći moć glasa, oblikuje i pokori tela ostalih. Sukob je oko pitanja da li *#SvakiŽivotJesteVažan* u vremenu kada je lako pogrešiti, odnosno gde Odiseja vodi misija - da li je to Lemnos ili Lezbos i koja je svrha te misije... Predstava počinje predavanjem prof. Odiseja, koji stvara novi plan koji se služi „svim sredstvima“ za političku kampanju za prosperitet države, kao i uvek ...

O REDITELJU

Bugarski reditelj BORIS KRASTEV diplomirao je na Nacionalnoj akademiji za pozorišnu i filmsku umetnost (NATFA) „Kristo Sarafov“ u Sofiji gde je studirao režiju. Takođe je stekao i titulu

mastera na temu „Pozorište: zapisi i predstavljanja“ na Novom univerzitetu Sorbona u Parizu i „Umetnost i savremenost“ na Univerzitetu „Sveti Kliment Ohridski“ u Sofiji. Govori bugarski, francuski i engleski.

O POZORIŠTU

Pozorišnu laboratoriju „Sfumato“ osnovali su 1989. godine Margarita Mladenova i Ivan Dobčev, pozorišni reditelji i profesori Nacionalne akademije za pozorišnu i filmsku umetnost „Kristo Sarafov“

iz Sofije. To je trebalo da bude pozorišna laboratorija: teritorija za pozorišna istraživanja. Sebe doživljava kao dugoročnu kreativnu strategiju, vođenu uverenjem da umetničko i duhovno imaju zajedničku prirodu. „Sfumato“ (izraz „sfumato“ označava tehniku slikanja gde se izbegavaju oštri obrisi) traži presek između onoga što je ovde i onoga tamo, sada i uvek; otkriva neigranje u igranju; otkriva nevidljivo kroz vidljivo i analizira suprotstavljene arhetipove.

„Sfumato“ preduzima dugoročne projekte, nazvane programi o autorima ili temama koji idu uz preliminarne „ekspedicije“ sa filozofima, teozozima, psiholozima itd, kako bi prikupio materijal o toj temi. Atelje predstavlja osnovni model kreativnog života za „Sfumato“. Ovo pozorište je radilo koprodukcije sa Festivalom u Avignonu, berlinskim pozorištem „Hebel“, festivalom „Pasaž“ iz Nansija i MESS festivalom iz Sarajeva. Iza sebe ima više od 300 predstava na više od 80 turneja ili festivala širom Evrope, Japana i Koreje, kao što su: Pariski jesenji festival, Piccolo Teatro iz Milana, Narodno pozorište u Strazburu, Svetski pozorišni festival iz Šizuoke u Japanu, Festival scenske umetnosti iz Seula, Kulturni centar „Oskar Nijmer“ iz Avilesa u Španiji, Centar „Mejerholjda“ iz Moskve, pozorišta „Vera Komisarževska“ iz Sankt Peterburga, „Culturgest“ iz Lisabona, Narodno pozorište „Sao Žoao“ iz Portoa, kao i sa više od 50 ateljea i njihovih reditelja sa prezentacijama javnosti u Evropi i SAD.

Svojim godišnjim festivalom, Mala sezona, „Sfumato“ pruža prostor mladim umetnicima iz svih umetničkih oblasti da predstave svoj rad i eksperimentišu sa svojim idejama. Pozorište se utemeljilo kao najaktivniji forum za nekonvencionalnu umetnost u Bugarskoj. Gotovo sve produkcije pozorišta „Sfumato“ nagrađene su nacionalnim i sa nekoliko međunarodnih nagrada. Od 1994. godine „Sfumato“ je ustanovljeno kao državno pozorište sa statusom inovativnog pozorišta. Od 2011. godine „Sfumato“ je član Unije teataru Evrope.

BILTEN

Joakimfest 15 • broj 4 • 12. oktobar 2020.

Dan četvrti - „Ko je ubio Dženis Džoplin?“ SNP Novi Sad Srbija

CENA SLOBODE UVEK MORA DA SE PLATI

Prošle nedelje je „palo“ tačno pola veka od smrti legendarne Dženis Džoplin. Sinoć (nedelja, 11. oktobar) četvrte večeri 15. Joakimfesta na repertoaru je bila predstava „Ko je ubio Dženis Džoplin“ Srpskog narodnog pozorišta iz Novog Sada koju je po tekstu Tijane Grumić režirala Sonja Petrović.

Kako je sama autorka teksta naglasila nažalost, Dženis Džoplin danas ređe pamtimo po tome šta je sve uradila za žensku borbu i emancipaciju žena a češće po načinu na koji je živela, pa na kraju i umrla a koji mahom osuđujemo.

A, da li bi trebali?

Ova predstava je društveno angažovana ne samo u smislu borbe za ženska prava nego uopšte borbe za slobodu a po meni je Dženis Džoplin u njoj bila pionir. Ona u to vreme nije to posmatrala kao neku feminističku stvar ili samo borbu za ženska prava

već prosto borbu za „ono što ja želim“. To, mi danas volimo da uobličavamo u neke nama bliske termine, „okove i kalupe“, smatra rediteljka Sonja Petrović, po kojoj ova predstava govori o životu slavne pevačice i o svemu onome sa čim se ona suočavala, susretala i borila i na kraju uspešla da istraje na onome što ona jeste.

Po njoj je to sjajan primer i za mlađe ali i starije ljude da nikada nema opravdanja za „ne učiniti ono što želiš“ ili ne biti ono što hoćeš.

Mi, sada i ovde nemamo prava, kada pogledamo priču o Dženis Džoplin i njenu „istoriju“ svega onog sa čime se susretala i sukobljavala da nešto ne možemo. Ona je živela u vreme šezdesetih godina prošlog veka kada je vladala i segregacija a slušala je i izvodila muziku koja je „pripadala crncima“ i čak ni onda nije dozvoljavala da je „takve

stvari“ te neke „socijalne uslovnosti“ ograničavaju i sputavaju njen rad. Znamo da je ona bila iz Port Artura u Teksasu koji je, ako tako možemo da kažemo industrijsko-seljački grad a i ona sama je počela kao prava provincijalka koja je jednostavno samo želela da ode u veći grad da bi na taj način „osvojila tu svoju slobodu“. To joj nije pomoglo jer nije pronašla „prihvatanje“ od strane sebi najbližih: roditelja, okruženja, lokalne zajednice... i jednostavno nije mogla tim odlaskom u San Francisko da ostavi sve iza sebe, ono što ju je i napravilo takvom kakva jeste - Dženis Džoplin. A, ona jeste besna, veoma strastvena i odlučna u nameri da postigne ono što hoće, tvrdi Sonja Petrović.

Predstava je dobro prošla na nedavnom Sterijinom pozorju a ništa manje sinoć kod kragujevačke festivalske publike.

Ova predstava neprikosnoveno pose-

duje strast i energiju i to je nešto našta svi reaguju bez obzira na obrazovanje, poznavanje teme ili pozorišta uopšte. To sigurno „prelazi rampu“ i svi to osećaju. Negde je to i bio naš cilj da ova predstava „ne samo ispriča njenu priču“ nego i da vrati muziku na pijedestal koji ona zaslužuje, da muzika nije više matematika već strast i čista energija. Ni danas ljudi nisu imuni na to i ne mogu a da ne osete njenu energiju, preko koje svi mogu da osete šta je stvarno značilo biti Dženis Džoplin i šta znači boriti se za sebe i svoje ideje u takvom društvu. Kako je onda bilo biti drugačiji. Preko svih tih emocija stiže i priča do publike koju mi želimo da ispričamo, naglašava rediteljka predstave dodajući da je na taj način jasnije mladim ljudima da razumeju kontekst njenog stvaranja i shvate zašto je ona bila baš takva.

Danas zvuči neverovatno da je u njeno vreme ženama bilo zabranjeno da nose pantalone ili raščupanu kosu a tada je to bila prava revolucija.

- Ona se usudila i drznula da svojim izgledom i ponašanjem jasno poruči: „Ja ne želim da se ukopam u kalupe i okove koje mi vi namećete“, zaključuje Sonja Petrović.

Po glumcu Vukašinu Randeloviću svaka

velika i prava tema ima u sebi arhutip i zbog toga nije bitno u kojem se trenutku konkretno dešava.

- To su ona ljudska i egzistencionalna pitanja: traganje za sobom i zašto smo tu? Značajno je da se bavimo tom temom i na primeru Dženis Džoplin vidimo na koji način je ona „tragala za sobom“. Danas zvuči prosto neverovatno da je njena karijera trajala samo tri godine a šta se za to vreme sve izdešavalo. Bio je to i poseban civilizacijski trenutak kada su ljudi mogli da se bave i nečim više osim puke egzistencije. Mislim tu na širu populaciju i ono što nazivamo „malim čovekom“, kaže on.

To je vreme kada se najviše muzike „rodilo i nastalo“ i njenih pravaca, ali i ne samo muzike. Nastaju pokreti: bitnički, hipi... sve što je „dalje otišlo“ nastalo je iz tog i u tom periodu i na tom „plodnom tlu“.

Ipak, za razliku od ondašnjeg vremena izostaje artikulisana pobuna. Glumac Vukašin Randelović taj fenomen promišlja na originalan način. On vreme u kome je stvarala Dženis Džoplin i tadašnje SAD poredi sa SFRJ pre raspada. Po njemu reč je o uređenim zmeljama.

- A, u njima je taj „mali čovek“, ti obični ljudi su rešili pitanje svoje osnovne egzistencije: posao, kuća, kola, letovanje... Malograđanski san, muž radi i bez problema sa tom platom izdržava porodicu... sve uređeno. E, tek kada se tako „sve skocka“ i egzistencija je „namirena“ i onda se ide dalje... u ostala pitanja.

Za sada kod nas još nema ni egzistencije i tek živimo u momentu u kome moramo da pravimo kompromise da bi prosto preživeli. Bunt dolazi kasnije, smatra on, dodajući ipak da je ono što je Dženis Džoplin radila je ekstremno hrabro i za čak i za to vreme i zato ona ostaje po njemu „prekretnica u svetskom razmišljanju“.

Za glumicu Sonju Isailović (jednu od dve scenske Dženis

Džoplin) dovoljna je veza ovog komada sa savremenim trenutkom to, što iskreno i ma koliko se trudila ne može danas da se seti ni jedne osobe koja je barem nalik Dženis Džoplin.

- Ne mogu da povežem tu energiju, hrabrost i učestvovanje u životu i trenutku, požrtvovanost za ljude oko sebe sa današnjim ljudima. Situacije u kojima se ona nalazila su bile ekstremno teške ali ona jednostavno nije želela da bude ni trenutak mimo toga i učestvovala je u svemu i nije se ničega bojala, izričita je mlada glumica.

Inače Sonja Isailović je Kragujevčanka (odrasla kod Slavice Slaje Urošević u Dramskom studiju Doma omladine) a završila je akdemiju u Novom Sadu u klasi Nikite Mili-vojevića.

Kako ističe baš joj je Slaja Urošević bila velika asocijacija i motivacija za takav lik zato što je bila jedina žena u čitavom njenom okruženju koju je mogla uopšte da povežem s ličnošću Dženis Džoplin.

- To je cena slobode koja mora da se plati. Dženis je bila mlad kad je umrla. Iz predstave jasno vidimo da je u njenom slučaju potpuno izostajala podrška okoline od porodice pa na dalje, tvrdi ona.

Učešće na 15. Joakimfestu bilo je Soni Isailović prvi profesionalni nastup u rodnom gradu.

- Generalno, a Kragujevac nije iznimka ljudi kod nas u Srbiji nemaju nikakav uvid u one iz svog mesta koji studiraju, završavaju škole i rade po drugim gradovima. Čast izuzecima ali ja ovde dolazim i niko i ne zna ko sam ja i odakle sam... Ne mislim pod tim ništa loše bilo da je u pitanju puko otuđenje ili poslovična nebriga za ljude iz svog grada... Ne krivim nikoga a bilo mi je smešno i simpatično da sem par kolega i jednog novinara niko i ne zna da sam ja Kragujevčanka, iskrena je Sonja Isailović.

Večeras na Joakimfestu nastupa Pozorišna laboratorija „Sfumato“ iz Bugarske a pošto je stigla vest da i u ansamblu strumičkog Narodnog pozorišta „Anton Panov“ ima obolelih od korone biće to ujedno i završetak 15. kragujevačkog Međunarodnog pozorišnog festivala.

Andrej Mažeri (Rumunija), pozorišni reditelj i član žirija 15JIF-a

KULTURA JE SVUDA ZA POLITIČARE NA POSLEDNJEM MESTU

Rumunski reditelj Andrej Mažeri (30) čija je predstava „Medejini dečaci“ pobedila na prošlogodišnjem festivalu član je žirija na 15. Joakimfestu.

- Pre svega, samtram da je veoma važno što festival uopšte postoji i održava se ove godine. Na primer, u Rumuniji su svi pozorišni festivali prolongirani i odloženi za narednu godinu ili ko zna za kad u zavisnosti od situacije sa Kovidom-19. Neke su probli da organizuju na otvorenim prostorima kao i onlajn. Zato, za mene to što sam uopšte prisutan ove godine na festivalu koji se odvija „uživo“ je prosto neverovatno, skoro „šokantno“, iskren je Mažeri.

Kao prošlogodišnji učesnik upoznat je sa društvenim konceptom i teatarskom poetikom kragujevačke Međunarodne pozorišne smotre.

- Na njemu imamo prilike da pogledamo nekoliko predstava iz više zemalja i to veoma dobrih i zanimljivih predstava koje su sve izuzetno i snažno društveno i politički angažovane, smatra on.

Mažeri kaže da su se u Rumuniji zbog pandemije pozorišta zatvarala u zavisnosti od procenta obolelih u svakom gradu ponasob.

- Ako taj broj pređe određeni limit i postotak automatski su se zatvarala sva pozorišta u njemu. Ali, nije bilo obolelih u samim ansamblima. Zbog toga su rumunski pozorišnici pisali peticije Vladi da se pozorišta otvore jer su svi poštovali preventivne mere: od redukovano broja gledalaca, velikih distanci među njima i svih mera dezinfekcije agrderoba i gledališta (čak i sa UV lampama), preko toga da je bilo predstava u kojima su čak i svi glumci nosili maske ... U samim teatrima bilo je poprilično bezbedno. Čak smo išli i dotle da na primer, pripremao sam letos predstavu i u pozorištu ni u jednom trenutku nismo koristili klimu i ventilaciju... Bilo je vrelo ali mi smo se pridržavali tog propisa i sve vreme smo imali i maske. A, u isto vreme u velikim šoping molovima i tržnim centrima kao i stanicama metroa klima neprestano radi i niko na to ne reaguje. To je suludo, jer kultura u našoj zemlji, na žalost zaista „poslednja tema“ za razmišljanje političara i onih koji donose odluke, ne libi se da istakne Andrej Mažeri.

Svoje učešće na ovogodišnjem JIF-u na žalost zbog korone otkazalo je Mađarsko pozorište iz rumunskog garad Kluža.

- Na žalost čuo sam da imaju tri-četiri slučaja obolelih u tehničkom ansamblu kuće. Ipak, svi zaposleni moraće sada da imaju obaveznu i propisanu „pauzu“ od dve

nedelje. Šteta. Imao sam prilike da vidim tu predstavu u Klužu i zaista je dobra. Baš sam želeo da je pogledam i ovde u Kragujevcu u nešto izmenjenoj glumačkoj podeli. Reč je o pozorištu mađarske nacionalne marine u Rumuniji ali koje je zaista jedno od najboljih u našoj zemlji. Imao sam priliku da radim tamo i oni imaju zaista sjajne glumce i izuzetno kvalitetan i profesionalan ansambl po svakom pitanju, kaže naš sagovornik dodajući da ima neki predosećaj da će nam se takve „prinudne pauze“ svima dešavati i to, kako izgleda još „neko vreme“.

Po njemu Doba korone je izmenilo mnogo toga.

- U Rumuniji je tokom proleća sve bilo „zatvoreno“, totalni „lockdown“. Ja sam sve to vreme „sedeo“ u kući svojih roditelja što nisam (u)radio više od 15 godina. To vreme sam iskoristio da radim na svojoj doktorskoj tezi kao i da doradujem veb sajtove svojih već urađenih predstava. Imao sam i puno vremena da čitam. I, donekle je to možda i bilo u redu ali ne može se tako živeti stalno. Svoj dar, ideje i profesionalne veštine morate prikazati u pozorištu a ne kod kuće. Mislim, da će, barem po meni najveći izazov vratiti publiku nazad u gledališta. Ljudi su uplašeni i veoma sporo ili nikako se vraćaju u pozorišta. Teatarske kuće sada ne mogu da kažu: „Mi imamo rasprodane sale, predstave ili sezone“... jer toga više nema. Igraju se predsta-

ve za trideset gledalaca. I to je to, navodi on.

Za njega je pozorište sada u prelomnom trenutku.

- Mislim da će oni koji se ipak odluče ili usude da dođu u pozorištima tražiti i zahtevati „mnogo jača i veća, nova iskustva“ ona koja im ipak u sigurnosti njihovih kuća ne mogu pružiti zabavne platforme poput „Netflix“ ili sličnih opcija na internetu.

Ljudi mogu da razmišljaju „ako mogu da gledam nešto dobro i zanimljivo na 'Netflixu'“ zbog čega bih uopšte rizikovao i išao u pozorište da gledam nešto što nije „tako dobro i zanimljivo“... Po meni pozorište je sada u ključnom, prelomnom trenutku... Možemo se vratiti „korak unazad“ i razmisliti šta je to baš specifično i karakteristično samo za pozorište. Onda sagledati šta to u teatru „pozajmljujemo“ i koristimo iz drugih umetnosti... Sve to i još mnogo drugog je „otvoreno pitanje“ na koje svako traži svoj odgovor. I svaki od tih odgovora biće drugačiji, šta je za koga bitno, sada i tu gde stvara, zaključuje Andrej Mažeri nadjući se da ova situacija ipak neće predugo potrajati.

- Neki tvrde još godinu-godinu i po ali se navikavamo. To je ta „nova normalnost“ na koju smo svi primorani, završava naš sagovornik dodajući da je u Rumuniji masku nosio sve vreme a pošto je situacija ovde mnogo bolja i bezbednija priušio sebi da je skine, čak i kada u prostoriji ima više ljudi.